

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران جنوب

دانشکده تحصیلات تکمیلی

سمینار برای دریافت درجه کارشناسی ارشد “*M.Sc*”

مهندسی نساجی - شیمی نساجی و علوم الیاف

عنوان :

بررسی رفتار حرارتی پشم و ضد آتش کردن آن

استاد راهنما :

نگارش:

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده
۲	مقدمه
فصل اول: کلیات	
۴	۱-۱- هدف
۴	۲-۱- پیشینه تحقیق
فصل دوم: ساختار شیمیایی و فیزیکی الیاف پشم	
۷	۱-۲- ساختار شیمیایی پشم
۱۱	۱-۱-۲- شکل ملکولی و فشردگی و تراکمشان در پشم
۱۳	۲-۲- ساختار فیزیکی پشم
فصل سوم: بررسی رفتار حرارتی پشم اصلی و پشم اصلاح شده	
۲۰	۱-۳- رفتار حرارتی پشم
۲۰	۲-۳- آنالیز ترمومکانیکی نخهای پشمی مرینوس
۲۲	۱-۲-۳- عملیات سایشی
۲۲	۲-۲-۳- TMA
۲۳	۳-۲-۳- TGA
۲۳	۴-۲-۳- DSC
۲۳	۳-۳- نتایج نخهای پشمی اصلی
۲۸	۴-۳- نتایج الیاف ساییده شده
۲۹	۵-۳- نتایج
فصل چهارم: مشخص کردن آنالیز حرارتی الیاف کراتینی اصلاح شده	
۳۱	۱-۴- مقدمه
۳۳	۲-۴- مواد و روشهای بکار رفته
۳۴	۳-۴- نتایج حاصله
فصل پنجم: تکمیل مقاومت در برابر آتش	
۴۲	۱-۵- مقدمه
۴۳	۲-۵- تئوری سوختن
۴۵	۳-۵- مقاوم کننده در برابر شعله
۴۵	۱-۳-۵- مکانیزم Feedback
۴۷	۲-۳-۵- شکل گیری خاکستر
۴۷	۱-۲-۳-۵- واکنشهای منجر به شکل گیری خاکستر

- ۴۷.....۵-۳-۲-۱-۱-واکنش کلی
- ۴۸.....۵-۳-۲-۱-۲-مکانیسم
- ۴۸.....۵-۳-۳-چگونگی عملکرد عناصر معین
- ۴۸.....۵-۳-۳-۱-بور
- ۴۹.....۵-۳-۳-۲-فسفر و نیتروژن
- ۴۹.....۵-۳-۳-۳-هالوژنها

فصل ششم: مقاومت در برابر شعله لیف پشم

- ۵۲.....۶-۱-مقدمه
- ۵۷.....۶-۲-حمام تکمیل‌های رمق کشی
- ۵۷.....۶-۲-۱-کلرندیک اسید و تترا بروموفتالیک انیدرید
- ۵۷.....۶-۲-۲-ترکیبات تیتانیوم
- ۵۷.....۶-۲-۳-هگزا فلئوروزیرکونات

فصل هفتم: ضد آتش کردن پشم و مطالعه رفتار حرارتی آن

- ۶۰.....۷-۱-ضد آتش کردن پشم با مشتقات فسفر
- ۶۰.....۷-۲-مواد
- ۶۱.....۷-۳-آنالیز حرارتی
- ۶۱.....۷-۴-اسپکترومتری مادون قرمز
- ۶۱.....۷-۵-نتایج حاصله

فصل هشتم: ضد آتش کردن پشم با عملیاتی Zirpro

- ۶۶.....۸-۱-مقدمه
- ۶۶.....۸-۲-مواد
- ۶۷.....۸-۳-آماده سازی مواد ضد آتش کننده
- ۶۷.....۸-۴-ضد آتش کردن پشم
- ۶۷.....۸-۵-اسپکترومتری مادون قرمز
- ۶۷.....۸-۶-شاخص اکسیژن معین (LOI)
- ۶۸.....۸-۶-۱-محاسبه
- ۶۸.....۸-۷-آنالیز حرارتی
- ۶۸.....۸-۸-نتایج حاصله

فصل نهم: خصوصیات ضد آتش و سوختن سیستم‌های لیف مخلوط

- ۷۵.....۹-۱-مقدمه
- ۷۵.....۹-۲-مواد ضد آتش کننده و تاثیرات آنها

فصل دهم: مواد خود پف کننده مقاوم کننده در برابر شعله

- ۱۰-۱- مروری بر مواد intumescence ۸۲
- ۱۰-۲- عملکرد مواد خود پف کننده ۸۳
- ۱۰-۳- نتایج ۸۵

فصل یازدهم: نتیجه گیری و پیشنهادات

- نتیجه گیری ۸۷
- پیشنهادات ۸۸
- فهرست منابع فارسی ۸۹
- فهرست منابع انگلیسی ۹۰
- چکیده انگلیسی ۹۱

فهرست جداول

عنوان	صفحه
فصل دوم:	
جدول ۱-۲- گروه‌های جانبی در الیاف پروتئینی.....	۸
فصل سوم:	
جدول ۱-۳- انتقال حرارتی پشم مرینوس اصلی اندازه‌گیری شده بوسیله TMA و DSC.....	۲۵
جدول ۲-۳- جدول ذخیره و ضریب انبساط آبی قبل از اولین و دومین انتقال در نخهای پشمی.....	۲۶
فصل چهارم:	
جدول ۱-۴- باندهای جذبی آمید (I) پشم عمل شده و عمل نشده.....	۳۹
فصل پنجم:	
جدول ۱-۵- پارامترهای شعله‌وری برای الیاف.....	۴۴
فصل ششم:	
جدول ۱-۶- نتایج مربوط به خواص شعله‌وری بعضی الیاف.....	۵۵
فصل هفتم:	
جدول ۱-۷- خواص حرارتی پشم با و بدون عملیات کند کنندگی آتش.....	۶۲
فصل هشتم:	
جدول ۱-۸- خواص حرارتی دومین پروسه پیرولیز پشم عمل شده و عمل نشده.....	۷۰
جدول ۲-۸- خواص حرارتی پشم عمل شده و عمل نشده.....	۷۱
فصل نهم:	
جدول ۱-۹- تأثیرات مواد محتوی تنگستن و تیتانیوم بر روی خصوصیات ضد آتش کنندگی مواد تشکیل‌دهنده از لیف مخلوط پشم و اسپاندکس.....	۷۷
جدول ۲-۹- مقایسه درجه تاثیر محتوای فلزی ضد آتش کننده بر روی پارچه بافته شده از لیف مخلوط پشم و فنیلون.....	۷۷
جدول ۳-۹- نتایج TGA پارچه و الیاف ضد آتش شده.....	۷۸
جدول ۴-۹- نتایج SPGC پارچه ضد آتش شده تشکیل شده از لیف مخلوط پشم و اسپاندکس.....	۷۸
فصل دهم:	
جدول ۱-۱۰- مقایسه تغییرات مورفولوژیکی وابسته به دما.....	۸۵

فصل دوم:

- شکل ۱-۲- ساختار کلی آمینو اسید ۷
- شکل ۲-۲- شکل‌گیری پلی پپتید بوسیله برهم کنش آمینو اسیدها ۹
- شکل ۳-۲- پیوندهای موجود در پشم ۹
- شکل ۴-۲- رفتار آمفوتری پشم ۱۰
- شکل ۵-۲- اتصال عرضی در کراتین ۱۱
- شکل ۶-۲- ساختار مارپیچی α کراتین ۱۳
- شکل ۷-۲- شمایی از لیف پشم ۱۴
- شکل ۸-۲- تصویر SEM از لیف پشم ۱۵
- شکل ۹-۲- شمایی از لیف پشم که سلولهای کوتیکل و کراتیکال را نشان می‌دهد ۱۶
- شکل ۱۰-۲- تصویر SEM نشان دهنده فیبریلی شدن لیف در امتداد سلولهای کراتیکال در اثر سایش ۱۷
- شکل ۱۱-۲- دیاگرام نشان دهنده نسبت بین بخشهای ارتو و پارا و تجعد در لیف مرینوس ۱۷

فصل سوم:

- شکل ۱-۳- پیرولیز پشم ۲۰
- شکل ۲-۳- (a) منحنیهای TMA نخهای تار پشم اصلی در $0/3$ و 6 مگا پاسکال. (b) منحنی میانگین انبساط در $0/3$ مگا پاسکال و نمودار مشتق اول مرتبط با ضریب انبساط فوری α ۲۴
- شکل ۳-۳- منحنی TG لیف پشم مرینوس و لیف پشم ساییده شده ۲۶
- شکل ۴-۳- منحنی DSC لیف پشم مرینوس و لیف پشم ساییده شده ۲۷
- شکل ۵-۳- تصویر SEM (a) لیف اصلی (b) لیف پشم مرینوس ساییده شده ۲۷

فصل چهارم:

- شکل ۱-۴- پشم عمل نشده، دید طولی (SEM $\times$ 1000) ۳۴
- شکل ۲-۴- پشم عمل شده، دید طولی (SEM $\times$ 1000) ۳۵
- شکل ۳-۴- دید طولی موهر (SEM $\times$ 1000) ۳۵
- شکل ۴-۴- مقطع عرضی پشم عمل شده (TEM $\times$ 5000) ۳۵
- شکل ۵-۴- مقطع عرضی پشم عمل شده ۳۶
- شکل ۶-۴- رفتار تنشی پشم عمل شده و پشم عمل نشده ۳۶
- شکل ۷-۴- منحنی قالب منطقه امید (I) پشم عمل نشده ۳۸
- شکل ۸-۴- منحنی قالب منطقه امید (I) پشم عمل شده ۳۹
- شکل ۹-۴- DSC موهر، پشم عمل نشده و پشم عمل شده ۳۹
- شکل ۱۰-۴- DSC و مشتق مرتبه دوم ۴۰

فصل پنجم:

شکل ۵-۱- مکانیزم Feedback سوختن ۴۶

فصل ششم:

شکل ۶-۱- مثلث آتش ۵۲

شکل ۶-۲- شکل سخت‌سوزی پشم ۵۳

شکل ۶-۳- پف کردن و اسفنجی شدن پشم بیشتر از سوختن ۵۶

فصل هفتم:

شکل ۷-۱- آنالیز حرارتی پشم، نرخ گرمایی 10 min^{-1} ۶۲

شکل ۷-۲- FTIR پشم عمل نشده ۶۳

شکل ۷-۳- FTIR پشم عمل شده ۶۴

فصل هشتم:

شکل ۸-۱- نمونه ثبت شده منحنی DTA-TG در هوا ۶۹

شکل ۸-۲- مقایسه منحنی DTA پشم خالص و عمل شده (نمونه III) ۶۹

شکل ۸-۳- مقایسه منحنی TG پشم خالص و پشم عمل شده (نمونه III) ۷۰

شکل ۸-۴- تغییرات حرارتی در طیف FTIR لیف پشم خالص ۷۱

شکل ۸-۵- تغییرات حرارتی در طیف FTIR لیف پشم عمل شده با ۰/۰۶٪، K_2TiF_6 و محلول اسید

مالوئیک ۷۲

فصل نهم:

شکل ۹-۱- نمودار جدا شدن آب در تجزیه حرارتی پشم ۷۹

شکل ۹-۲- نرخ تجزیه اکسایش حرارتی مواد و الیاف بررسی شده ۷۹

فصل دهم:

شکل ۱۰-۱- نمایش شماتیک نمودار درصد متفاوت جرم باقیمانده پشم ترکیب شده با ماده خود پف

کننده ۸۳

شکل ۱۰-۲- نتیجه پروسه تشکیل خاکستر پشم عمل شده با ماده خود پف کننده ۸۴

شکل ۱۰-۳- نمایش شماتیک تغییرات مورفولوژیکی رخ داده در طی حرارت دادن ۸۴

چکیده:

پشم یک لیف پروتئینی می باشد که از آمینو اسیدهای مختلفی که توسط گروه پیتیدی به هم متصل شده اند تشکیل شده است .

بطور عادی در مواجهه شدن با الیاف نساجی ، پشم مقاومترین لیف در برابر شعله است . خاصیت مقاومت بالای پشم در برابر شعله مربوط به محتوای نیتروژن نسبتا بالا ی پشم (16٪) ، دمای احتراق بالا (۶۰۰-۵۷۰ درجه سانتیگراد) ، حرارت سوختن پایین (۲۰/۵Kj/g) ، دمای شعله پایین (۶۸۰ درجه سانتیگراد) ، LOI بالا (۲۸-۲۵٪) ، محتوای رطوبت بالا (۱۴-۱۰٪) و شکل گیری خاکستر خود عایقی که از انتشار شعله جلوگیری می کند ، می باشد. با توسعه علم و تکنولوژی و بهبود و ترقی استانداردهای زندگی ، بهبود و توسعه مقاومت در برابر شعله طبیعی پشم مورد توجه محققین قرار گرفت . استفاده از ترکیبات زیرکونیوم بعلت خواص منحصر بفرد آنها برای افزایش مقاومت در برابر آتش لیف پشم ، برای پوشش دادن استانداردها توسعه یافته است .

عملیاتهای Zirpro بر پایه رمل کشتی نمکهای زیرکونیوم یا تیتانیوم شارژ منفی شده ، در شرایط اسیدی، بوسیله شارژ مثبت پشم جذب می شوند . این نتایج فقط با رسوب ۳٪ از ماده مقاوم کننده در برابر شعله داخل لیف با تاثیر جزئی بر خواصی همچون زبردست حاصل می شود. این پروسهها ثابت و بیشتر پیوند عرضی با ساختار پروتئینی دارند. مزیت این پروسه بی رنگی، عوض نکردن خواص طبیعی پشم، همچون زبردست، جذب آب و تمایل به رسوب (قرار گرفتن) نزدیک سطح لیف است. این پروسهها همچنین تمایل به افزایش و قوی کردن تولید فوم عایق هنگام تجزیه حرارتی پشم دارند. پشم عمل شده با Zirpro دارای ثبات شستشویی و خشکشویی خوب است.